

Mánudaginn 5. maí 1975.

Nr. 87/1974. **Gjaldheimtan í Reykjavík**

(Guðmundur Vignir Jósefsson hrl.)

gegn

Rafmagnsveitum ríkisins og gagnsök

(Skúli J. Pálmason hrl.).

Dómenndur:

hæstaréttardómararnir Benedikt Sigurjónsson, Einar Arnalds, Logi Einarsson og Magnús Þ. Torfason og Guðmundur Jónsson borgardómari.

Synjun lögtaksgerðar staðfest. Sératkvæði.

Dómur Hæstaréttar.

Aðaláfrýjandi hefur áfrýjað máli þessu með stefnu 6. maí 1974. Krefst hann þess, að hinn áfrýjaði úrskurður verði úr gildi felldur og lagt fyrir fógeta að gera lögtak í eignum gagnáfrýjanda til tryggingar ógreiddum fasteignaskatti að fjárhæð kr. 306.774 ásamt kr. 16.022 í dráttarvexti til júníloka 1973 og 1½% dráttarvöxtum á mánuði af kr. 306.774 frá 1. júlí 1973 til greiðsludags. Þá krefst aðaláfrýjandi málskostnaðar úr hendi gagnáfrýjanda bæði í héraði og fyrir Hæstarétti.

Gagnáfrýjandi hefur áfrýjað málinu með stefnu 4. júní 1974. Krefst hann þess, að hinn áfrýjaði úrskurður verði staðfestur og aðaláfrýjanda dæmt að greiða málskostnað bæði í héraði og fyrir Hæstarétti.

Í máli þessu krefur aðaláfrýjandi gagnáfrýjanda um greiðslu fasteignaskatts til Reykjavíkurborgar vegna fasteignarinnar nr. 2 við Súðarvog hér í borg, en fasteignaskattur þessi var á lagður á árinu 1973. Gagnáfrýjandi mótmælti gjaldskyldu sinni með bréfi 5. júní 1973. Aðaláfrýjandi beiddist lögtaks 1. júlí 1973, og var lögtaksmálið tekið fyrir í fógeta-rétti 8. ágúst s. á.

Gjaldheimta þessi byggist á ákvæðum II. kafla laga nr. 8/1972. Í 3. mgr. 4. gr. laganna segir: „Nú verður ágreiningur um gjaldskyldu eða gjaldstofn, og sker þá yfirfasteignamats-

nefnd ríkisins úr. Úrskurði nefndarinnar má skjóta til dómstólanna“.

Ágreiningsefni það, sem hér er um fjallað, hefur ekki verið lagt til úrskurðar yfirfasteignamatsefnar. Verður það því að svo vöxnu máli eigi borið undir dómstóla, en ákvæði 10. og 11. gr. reglugerðar nr. 320/1972 haggja eigi hinu skýlausa lagaákvæði.

Samkvæmt þessu ber að staðfesta niðurstöðu hins áfrýjaða úrskurðar.

Eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður fyrir Hæstarétti falli niður.

D ó m s o r ð :

Hinn áfrýjaði úrskurður á að vera óraskaður.

Málskostnaður fyrir Hæstarétti fellur niður.

S é r a t k v æ ð i

Magnúsar P. Torfasonar hæstaréttardómara.

Svo sem greinir í hinum áfrýjaða úrskurði, krefst aðaláfrýjandi lögtaks hjá gagnáfrýjanda fyrir fasteignaskatti til Reykjavíkurborgar, sem á hann var lagður árið 1973 vegna fasteignarinnar Súðavogs 2 samkvæmt ákvæðum II. kafla laga nr. 8/1972. Með bréfi til aðaláfrýjanda 5. júní 1973 mótmælti gagnáfrýjandi greiðsluskyldu sinni. Skírskotaði hann til þess, að 77. gr. orkulaga nr. 58/1967 undanþægi hann skyldu til að greiða opinber gjöld til ríkis eða sveitarfélaga, og synjaði greiðslu hins álagða fasteignaskatts nema að undangengnum úrskurði eða dómi.

Ágreiningur aðilja um skyldu gagnáfrýjanda til að greiða hinn umdeilda fasteignaskatt hefur ekki verið lagður fyrir yfirfasteignamatsefnad ríkisins til úrskurðar samkvæmt ákvæðum 3. mgr. 4. gr. laga nr. 8/1972, er segir svo um fasteignaskatt: „Nú verður ágreiningur um gjaldskyldu eða gjaldstofn, og sker þá yfirfasteignamatsefnad ríkisins úr. Úrskurði nefndarinnar má skjóta til dómstólanna“. Samkvæmt þessu er athugunarefni, hvort framangreint ákvæði

girði fyrir það, að lögtakskrafa aðaláfrýjanda nái fram að ganga.

Lög nr. 8/1972 um tekjustofna sveitarfélaga leystu af hólmi lög nr. 51/1964 um sama efni. Ákvæði um úrlausn ágreinings um skyldu fasteignareiganda til að greiða fasteignaskatt var að finna í 1. mgr. 4. gr. þeirra laga, er sagði svo: „Nú verður ágreiningur um gjaldskyldu eða gjaldstofn, og sker þá ráðherra úr, en heimilt er að skjóta málinu til dómstólanna“. Svipuð ákvæði höfðu lengi verið í löggjöf um fasteignaskatta, sbr. 3. mgr. 3. gr. laga nr. 66/1921, 2. mgr. 4. gr. laga nr. 69/1937 og 3. mgr. 4. gr. laga nr. 67/1945, sbr. enn fremur 65. gr. laga nr. 69/1962. Var lagaframkvæmdin sú, að ágreining um gjaldskyldu mætti bera undir dómstóla, enda þótt honum hefði ekki áður verið skotið til ráðherra til úrskurðar. Í greinargerð þeirri, sem fylgdi frumvarpi til laga nr. 8/1972, segir skýrum stöfum í athugasemdum við 4. gr., að greinin sé samhljóða 4. gr. hinna eldri laga að öðru leyti en því, að yfirfasteignamatsnefnd skeri úr ágreiningi í stað ráðherra, eins og verið hafi. Er ljóst af þessum ummælum, að það hefur ekki verið tilgangur löggjafans með því að víkja nokkuð við orðalagi í niðurlagi 3. mgr. 4. gr. frá því, sem var í 1. mgr. 4. gr. laga nr. 51/1964, að skjóta þar með loku fyrir, að dómstólar dæmdu um gjaldskyldu fasteignaskattsgreiðanda, nema því aðeins að aflað hefði verið úrskurðar þess stjórnýsluaðilja, sem bera mætti málið undir. Og þar sem þetta er ekki beinlínis tekið fram í nefndri 3. mgr., þá er rétt að líta svo á, að slíkan ágreining megi bera undir dómstóla eftir sömu reglum og gilt hafa. Meiri hluti dómenda hefur hins vegar komist að gagnstæðri niðurstöðu. Er því ekki efni til að ég leggi efnisdóm á réttmæti lögtakskröfunnar að svo búnu.

Úrskurður fógætaréttar Rykjavíkur 23. apríl 1974.

Af hálfu gerðarbeiðanda, Gjaldheimtunnar í Reykjavík, er þess krafist, að lögtak fari fram til tryggingar fasteignaskatti, álögðum 1973 á fasteign gerðarpóla, Rafmagnsveitna ríkisins, Súðarvogi 2, kr. 306.774, ásamt dráttarvöxtum, kr. 16.022, sem reiknaðir hafa verið á ógreidd fasteignagjöld gerðarpóla á tímabilinu febrú-

ar—júní 1973, og síðan 1½% dráttarvöxtum á mánuði af kr. 306.774 frá 1. júlí 1973 til greiðsludags, enn fremur til tryggingar kostnaði við lögtakið og eftirfarandi uppboð.

Einnig er kafist málskostnaðar úr hendi gerðarþola.

Af hálfu gerðarþola er þess krafist, að synjað verði um hina umbeðnu lögtaksgerð, enn fremur er krafist málskostnaðar úr hendi gerðarbeiðanda.

Fasteignaskattur, álagður fyrir árið 1973 á húseignina nr. 2 við Súðarvog, var kr. 306.774, sbr. gjaldheimtuspjald, sem lagt hefur verið fram í máli þessu sem rskj. 2.

Fasteignagjöld af eigninni nr. 2 við Súðarvog fyrir árið 1973 nema samtals kr. 382.109, sbr. ljósrit af gjaldheimtuspjaldi, sem áður getur. Gjald dagar fasteignaskattanna voru 15. janúar og 15. maí 1973.

Fyrir liggur í máli þessu sem rskj. 3 bréf lögmanns gerðarþola, dags. 5. júní 1973, þar sem mótmælt er réttmæti álagningar fasteignaskatts, og hefur fógetamál þetta verið rekið vegna þessa ágreinings. En ekki er ágreiningur um aðra liði fasteignagjalda, sem eru að fullu greidd, og því hefur ekki verið haldið fram, að réttra formsatriða hafi ekki verið gætt við álagninguna. Í bréfinu á rskj. 3 er sérstaklega vísað til þess, að 77. gr. laga nr. 58/1967 undanþiggi Rafmagnsveitur ríkisins berum orðum greiðslu fasteignaskatts.

Af gerðarbeiðanda hálfu er því haldið fram, að fasteignaskattur á eignina Súðarvog 2 sé réttilega á lagður. Er á það minnt, að sú sé aðalreglan, að svara skuli fasteignaskatti af fasteignum öllum. Sé það og eðlilegt, þegar litið sé á eðli þessa skatts. Hann sé endurgjald fyrir þjónustu, er sveitarfélag láti í té, er fasteign sé byggð, og eigi fasteignin að standa undir þeim kostnaði og án tillits til efnahags þess, er eignina á. Fasteignaskattur sé þannig í eðli sínu mjög frábrugðinn persónusköttum, sem ráðist af tekjum og gjöldum skattþegns á gjaldárinu. Opinberar stofnanir séu yfirleitt undanþegnar persónugjöldum. Með tilliti til þess, sem hér segir, sé óeðlilegt, að fasteign sé undanþegin fasteignaskatti, og sé þar að sjálfsögðu verið að velta kostnaði yfir á aðra aðilja. En vegna mannúðar- og félagssjónarmiða hafi undanþágur verið veittar í 5. gr. laga nr. 8/1972 og segi greinargerð með ákvæðinu, að þar sé um að ræða aðilja, sem telja verði lítt vænlega greiðendur, og sé ákvæði 5. greinar tæmandi. En aftur á móti sé svo um stofnanir þær, er 77. gr. orkulaga nr. 58/1967 nefni, að þær

séu vel bjargálna og engin minnsta ástæða sé til að undanþiggja þær þessum skatti.

Á það er bent, að 77. gr. orkulaga nefni ekki fasteignaskatt, en aðrir skattar eða gjöld séu nefnd, svo sem stimpilgjald, þó ekki fasteignaskattur. Verði að halda með tilliti til þessa orðalags, að ekki hafi verið ætlunin að undanþiggja rafmagnsveiturnar fasteignaskatti. Enn fremur sé á það að líta, að þessi fasteign, Súðarvogur 2, sé undir fasteignamati, og af því leiði, að fasteignaskatt skuli greiða. Í lögum nr. 28/1963, 1. gr., segir, að allar fasteignir á landinu, sem ekki séu undanþegnar sérstaklega samkvæmt 11. gr., skuli metnar til peningaverðs. Þetta sé tekið upp í reglugerð nr. 301/1969, 1. gr., og undanþágur eru teknar upp í 2. gr. Þar sé einkar athugandi ákvæði 3. liðs, þar sem segi, að rafveitur, þ. á m. línur til flutnings raforku, séu undanþegnar fasteignamati, en þó skuli meta eftir venjulegum reglum hús þau, er reist séu fyrir aflstöðvar og spennistöðvar, og þær lóðir, er þau standa á.

Af gerðarþola hálfu er byggt á því, að 77. gr. laga nr. 58/1967 undanþiggi hann greiðslu hvers konar skatta til ríkis, sveitar- og bæjarfélaga. Sé því umkrafinn fasteignaskattur af húseigninni Súðarvogi 2 rangur og lög nr. 8/1972 breyti þar engu, enda verði á engan hátt af þeim ráðið, að ætlunin hafi verið að svipta gerðarþola þeim skattfríðindum, sem 77. gr. nefndra laga veiti honum. Á það beri að líta, að lög nr. 58/1967 séu sérlög, og til þess að fella niður þar greind fríðindi, hefði þurft að geta þess alveg ótvírætt í almennum lögum svo sem lög nr. 8/1972 séu. Engin ástæða hafi verið til þess, að 5. gr. laga nr. 8/1972 nefndi fasteignaskattsfríðindi gerðarþola, þar eð 77. gr. orkulaga hafi þegar verið búin að tryggja gerðarþola þessi fríðindi. Skipti engu í þessu sambandi, þó fasteignaskattur hafi verið greiddur af eigninni undanfarin ár, sbr. rskj. 5—11. Þar hafi verið um mistök starfsmanna gerðarþola að ræða og eigi það ekki að rýra réttarstöðu stofnunarinnar að lögum.

Að vísu hafi fasteignaskattur upphaflega verið hugsaður sem endurgjald fyrir útlagða þjónustu og hafi þá verið hægt að halda því fram, að ekki væri að ræða um skattlagningu, en nú sé þetta ekki lengur svo. Nú sé aðeins um að ræða almennan tekjustofn. Síður en svo sé fasteignamat eingöngu framkvæmt til að grundvalla heimtu fasteignaskatts, það sé líka almennt hagstjórnartæki og hafi ýmsan tilgang.

77. gr. laga nr. 58/1967 segir, að Rafmagnsveitur ríkisins séu undanþegnar tekjuskatti, útsvari, aðstöðugjaldi, stimpilgjaldi og „öðrum sköttum til ríkis, sveitar- og bæjarfélaga“. Það verður ekki talið, að sýnt hafi verið fram á, að fasteignaskattur falli utan þessarar upptalningar. Þykir því ekki fært annað en að synja um framgang hinnar umbeðnu lögtaksgerðar, enda verður ekki litið svo á, að lög nr. 8/1972 hafi beint eða óbeint raskað þeim fríðindum, sem gerðarþola voru veitt með nefndri grein.

Málskostnaður fellur niður í fógetamáli þessu.

Þorsteinn Thorarensen borgarfégeti kvað upp úrskurð þennan.

Því úrskurðast:

Hin umbeðna lögtaksgerð fer ekki fram.

Málskostnaður fellur niður.

Þriðjudaginn 6. maí 1975.

Nr. 142/1973. **Protabú Vátryggingafélagsins h/f**

(Jóhannes L. L. Helgason hrl.)

gegn

Vagni E. Jónssyni hæstaréttarlögmanni

(sjálfur).

Dómenður:

hæstaréttardómararnir Benedikt Sigurjónsson, Björn Sveinbjörnsson, Einar Arnalds, Logi Einarsson og Magnús Þ. Torfason.

Gjaldprot. Riftun fjárnáms.

Dómur Hæstaréttar.

Áfrýjandi hefur áfrýjað máli þessu með stefnu 8. október 1973, að fengnu áfrýjunarleyfi 1. október s. á. Krefst hann þess, að honum verði greitt allt uppboðsandvirði lausafjármuna, sem seldir voru á nauðungaruppboði 23. maí 1970 að kröfu stefnda samkvæmt fjárnámi, er gert var hjá Vátryggingafélaginu h/f 10. desember 1969. Hann krefst og málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.